

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ യുദ്ധകാണ്ഡേ

॥ ചതുഃസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ചതുഃസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

ജാംബവദാദേശേന ഹനുമതാ ഹിമാലയാദ്രിവൃൗഷധീനാം
പർവതസ്യാനയനം താസാം ഗന്ധേന ശ്രീരാമലക്ഷ്മണയോഃ
സമേഷാം വാനരാണാം ച സ്യാസ്ഥ്യലാഭഃ

തയോസ്തദാസാദിതയോ രണാഭ്ര
മുമോഹ സൈന്യം ഹരിയുമപാനാം |
സുഗ്രീവനീലാംഗദജാംബവന്തോ
ന ചാപി കിഞ്ചിത് പ്രതിപേദിരേ തേ || 6.74.1 ||

തതോ വിഷണ്ണം സമവേക്ഷ്യ സർവം
വിഭീഷണോ ബുദ്ധിമതാം വരിഷ്ഠഃ |
ഉവാച ശാഖാമൃഗരാജവീരാ -
നാശ്വാസയന്നപ്രതിമൈർവചോഭിഃ || 6.74.2 ||

മാ ഭൈഷ്ട നാസ്ത്യത്ര വിഷാദകാലോ
യദാർയപുത്രൗ ഹ്യവശൗ വിഷണ്ണൗ |
സ്വയംഭുവോ വാക്യമഥോദ്യഹന്തൗ
യത്സാദിതാവിന്ദജിതാസ്ത്രജാലൈഃ || 6.74.3 ||

തസ്മൈ തു ദത്തം പരമാസ്ത്രമേതത്
സ്വയംഭുവാ ബ്രാഹ്മമമോഘവീര്യം |

തന്മാനയന്തു യുധി രാജപുത്രൗ
നിപാതിതു കോക്ത്ര വിഷാദകാലഃ || 6.74.4 ||

ബ്രാഹ്മമസ്ത്രം തതോ ധീമാൻ
മാനയിത്യാ തു മാരുതിഃ |
വിഭീഷണവചഃ ശ്രുത്വാ
ഹനുമാനിദമബ്രവീത് || 6.74.5 ||

അസ്മിന്നസ്ത്രഹതേ സൈന്ധവേ
വാനരാണാം തരസ്വിനാം |
യോ യോ ധാരയതേ പ്രാണാം -
സ്തം തമാശ്വാസയാവഹേ || 6.74.6 ||

താവുഭൗ യുഗപദ് വീരൗ
ഹനുമദ്രാക്ഷസോത്തമൗ |
ഉൽകാഹസ്തു തദാ രാത്രൗ
രണശീർഷേ വിചേരതുഃ || 6.74.7 ||

ഭിന്നലാംഗുലഹസ്തോരു -
പാദാംഗുലിശിരോധരൈഃ |
സ്രവദ്ഭിഃ ക്ഷതജം ഗാത്രൈഃ
പ്രസ്രവദ്ഭിഃ സമന്തതഃ || 6.74.8 ||

പതിതൈഃ പർവതാകാദൈ -
ർവാനരൈരഭിസംവൃതാം |
ശസ്ത്രൈശ്ച പതിതൈർഭീപ്തൈ -
ർഭദൃശാതേ വസുന്ധരാം || 6.74.9 ||

സുഗ്രീവമംഗദം നീലം
ശരഭം ഗന്ധമാദനം |

ജാംബവന്തം സുഷേണം ച
വേഗദർശിനമേവ ച || 6.74.10 ||

മൈനം നലം ജ്യോതിർമുഖം
ദ്വിവിദം ചാപി വാനരം |
വിഭീഷണോ ഹനുമാംശച
ദദ്യശാതേ ഹതാൻ രണേ || 6.74.11 ||

സപ്തഷഷ്ടിർഹതാഃ കോട്യോ
വാനരാണാം തരസ്വിനാം |
അഹഃ പഞ്ചമശേഷേണ
വൽലഭേന സ്വയംഭുവഃ || 6.74.12 ||

സാഗരൗഘനിഭം ഭീമം
ദൃഷ്ട്വാ ബാണാർദിതം ബലം |
മാർഗതേ ജാംബവന്തം ച
ഹനുമാൻ സവിഭീഷണഃ || 6.74.13 ||

സ്വഭാവജരയാ യുക്തം
വൃദ്ധം ശരശതൈശ്ചിതം |
പ്രജാപതിസുതം വീരം
ശാമ്യന്തമിവ പാവകം || 6.74.14 ||

ദൃഷ്ട്വാ സമഭിസക്രമ്യ
പൗലസ്ത്യോ വാക്യമബ്രവീത് |
കച്ഛിദാർയ ശരൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
രന പ്രാണാ ധ്വംസിതാസ്തവ || 6.74.15 ||

വിഭീഷണവചഃ ശ്രുത്വാ
ജാംബവാനുക്ഷപുംഗവഃ |

കൃച്ഛാദഭ്യുദ്ഗിരൻ വാക്യ -
മിദം വചനമബ്രവീത് || 6.74.16 ||

നൈര്യതേന്ദ്ര മഹാവീര്യ
സ്വരേണ ത്വാഭിലക്ഷയേ |
വിധഗാത്രഃ ശിതൈർബാണൈ -
ര്യന് ത്വാം പശ്യാമി ചക്ഷുഷാ || 6.74.17 ||

അഞ്ജനാ സുപ്രജാ യേന
മാതരിശ്വാ ച സുവ്രത |
ഹനുമാൻ വാനരശ്രേഷ്ഠഃ
പ്രാണാൻ ധാരയതേ ക്വചിത് || 6.74.18 ||

ശ്രുത്വാ ജാംബവതോ വാക്യ -
മുവാചേദം വിഭീഷണം |
ആർയപുത്രാവതിക്രമ്യ
കസ്മാത് പൃച്ഛസി മാരുതിം || 6.74.19 ||

നൈവ രാജനി സുഗ്രീവേ
നാംഗദേ നാപി രാഘവേ |
ആർയ സന്ദർശിതഃ സ്നേഹോ
യഥാ വായുസുതേ പരഃ || 6.74.20 ||

വിഭീഷണവചഃ ശ്രുത്വാ
ജാംബവാൻ വാക്യമബ്രവീത് |
ശൃണു നൈര്യതശാർദൂല
യസ്മാത് പൃച്ഛാമി മാരുതിം || 6.74.21 ||

അസ്മിഞ്ജീവതി വീരേ തു
ഹതമപ്യഹതം ബലം |

ഹനുമത്യുജ്ജ്വലിതപ്രാണേ

ജീവന്തോഽപി മൃതോ വയം || 6.74.22 ||

ധരതേ മാരുതിസ്താത

മാരുതപ്രതിമോ യദി |

വൈശ്യാനരസമോ വീര്യേ

ജീവിതാശാ തതോ ഭവേത് || 6.74.23 ||

തതോ വൃദ്ധമുപാഗമ്യ

വിനയേനാഭ്യവാദയത് |

ഗൃഹ്യ ജാംബവതഃ പാദൗ

ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ || 6.74.24 ||

ശ്രുത്വാ ഹനുമതോ വാക്യം

തദാ വിവൃഥിതേന്ദ്രിയഃ |

പുനർജാതമിവാത്മാനം

മന്യതേ സ്മർക്ഷപുംഗവഃ || 6.74.25 ||

തതോഽബ്രവീൻമഹാതേജാ

ഹനുമന്തം സ ജാംബവാൻ |

ആഗച്ഛ ഹരിശാർദൂല

വാനരാംസ്ത്രാതുമർഹസി || 6.74.26 ||

നാൻയോ വിക്രമപർയാപ്ത -

സ്ത്വമേഷാം പരമഃ സഖാ |

ത്വത്പരാക്രമകാലോഽയം

നാൻയം പശ്യാമി കഞ്ചന || 6.74.27 ||

ഋക്ഷവാനരവീരാണാ -

മനീകാനി പ്രഹർഷയ |

വിശൽയേ കൂരു ചാപേത്യേത
സാദിതേ രാമലക്ഷ്മണേ || 6.74.28 ||

ഗത്യാ പരമമധ്വാന -
മുപർയുപരി സാഗരം |
ഹിമവന്തം നഗശ്രേഷ്ഠം
ഹനുമൻ ഗന്തുമർഹസി || 6.74.29 ||

തതഃ കാഞ്ചനമത്യുച്ച -
മൃഷഭം പർവതോത്തമം |
കൈലാസശിഖരം ചാത്ര
ദ്രക്ഷ്യസ്യരിനിഷുഭന || 6.74.30 ||

തയോഃ ശിഖരയോർമധ്യേ
പ്രദീപ്തമതുലപ്രഭം |
സർവൗഷധിയുതം വീര
ദ്രക്ഷ്യസ്യോഷധിപർവതം || 6.74.31 ||

തസ്യ വാനരശാർദൂല
ചതസ്രോ മുർധ്നി സംഭവാഃ |
ദ്രക്ഷ്യസ്യോഷധയോ ദീപ്താ
ദീപയന്തീർദിശോ ദശ || 6.74.32 ||

മൃതസഞ്ജീവനീം ചൈവ
വിശൽയകരണീമപി |
സുവർണകരണീം ചൈവ
സന്ധാനീം ച മഹൗഷധീം || 6.74.33 ||

താഃ സർവാ ഹനുമൻ ഗൃഹ്യ
ക്ഷിപ്രമാഗന്തുമർഹസി |

ആശ്വാസയ ഹരീൻ പ്രാണൈ -
 ര്യോജ്യ ഗന്ധവഹാത്മജ || 6.74.34 ||

ശ്രുത്വാ ജാംബവതോ വാക്യം
 ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ |
 ആപൂർയത ബലോദ്ധർഷൈ -
 ര്വായുവേഗൈരിവാർണവഃ || 6.74.35 ||

സ പർവതതടാഗ്രസ്ഥഃ
 പീഡയൻ പർവതോത്തമഃ |
 ഹനുമാൻ ദൃശ്യതേ വീരോ
 ദ്വിതീയ ഇവ പർവതഃ || 6.74.36 ||

ഹരിപാദവിനിർഭഗോ
 നിഷ്സാദ സ പർവതഃ |
 ന ശശാക തദാത്മാനം
 വോഽഗും ഭൃശനിപീഡിതഃ || 6.74.37 ||

തസ്യ പേതൂർനഗാ ഭൂമൗ
 ഹരിവേഗാച്ച ജജ്ജലുഃ |
 ശൃംഗാണി ച വൃശീര്യന്ത
 പീഡിതസ്യ ഹനുമതാ || 6.74.38 ||

തസ്മിൻ സമ്പീഡ്യമാനേ തു
 ഭഗദ്രുമശിലാതലേ |
 ന ശേകൂർവാനരാഃ സ്ഥാതും
 ഘൂർണമാനേ നഗോത്തമേ || 6.74.39 ||

സാ ഘൂർണിതമഹാദ്വാരാ
 പ്രഭഗഗൃഹഗോപുരാ |

ലങ്കാ ത്രാസാകുലാ രാത്രൗ
പ്രനുത്തേവാഭവത് തദാ || 6.74.40 ||

പൃഥിവീധരസങ്കാശോ
നിപീഡ്യ പൃഥിവീധരം |
പൃഥിവീം ക്ഷോഭയാമാസ
സാർണവാം മാരുതാത്മജഃ || 6.74.41 ||

ആരുരോഹ തദാ തസ്മാ -
ദ്ധരിർമലയപർവതം |
മേരുമന്ദരസങ്കാശം
നാനാപ്രസ്രവണാകുലം || 6.74.42 ||

നാനാദ്രുമലതാകീർണം
വികാസികമലോത്പലം |
സേവിതം ദേവഗന്ധർവൈഃ
ഷഷ്ടിയോജനമുഷ്ഠിതം || 6.74.43 ||

വിദ്യാധരൈർമുനിഗണൈ -
രപ്സരോഭിർനിഷേവിതം |
നാനാമൃഗഗണാകീർണം
ബഹുകന്ദശോഭിതം || 6.74.44 ||

സർവാനാകുലയംസ്തത്ര
യക്ഷഗന്ധർവകിന്നരാൻ |
ഹനുമാൻ മേഘസങ്കാശോ
വവൃധേ മാരുതാത്മജഃ || 6.74.45 ||

പദ്ഭ്യാം തു ശൈലമാപീഡ്യ
വഡവാമുഖവൻമുഖം |

വിവൃത്യോഗ്രം നനാഭോച്ചൈ -

സ്ത്രാസയൻ രജനീചരാൻ || 6.74.46 ||

തസ്യ നാനദ്യമാനസ്യ

ശ്രുത്വാ നിനദമുത്തമം |

ലങ്കാസ്ഥാ രാക്ഷസവ്യാഘ്രാ

ന ശേകുഃ സ്പന്ദിതും ക്വചിത് || 6.74.47 ||

നമസ്കൃത്വാ സമുദ്രായ

മാരുതിർഭീമവിക്രമഃ |

രാഘവാർഥേ പരം കർമ

സമീഹത പരന്തപഃ || 6.74.48 ||

സ പുച്ഛമുദ്യമ്യ ഭുജംഗകൽപം

വിനമ്യ പുഷ്പം ശ്രവണേ നികുച്യ |

വിവൃത്യ വക്ത്രം വന്ധവാമുഖാഭ -

മാപുഷ്പവേ വ്യോമ്നി സ ചണ്ഡവേശഃ || 6.74.49 ||

സ വൃക്ഷഖണ്ഡാംസ്തരസാ ജഹാര

ശൈലാഞ്ശിലാഃ പ്രാകൃതവാനരാംശ്ച |

ബാഹുരുവേശോദ്ഗതസമ്പ്രണുനാ -

സ്തേ ക്ഷീണവേശാഃ സലിലേ നിപേതുഃ || 6.74.50 ||

സ തൗ പ്രസാർയോരഗഭോഗകൽപൗ

ഭുജൗ ഭുജംഗാരിനികാശവീര്യഃ |

ജഗാമ ശൈലം നഗരാജമഗ്ര്യം

ദിശഃ പ്രകർഷന്നിവ വായുസുനുഃ || 6.74.51 ||

സ സാഗരം ഘൂർണിതവീചിമാലം

തദന്ദസാ ഭ്രാമിതസർവസത്തം |

സമീക്ഷമാണഃ സഹസാ ജഗാമ

ചക്രം യഥാ വിഷ്ണുകരാഗ്രമുക്തം || 6.74.52 ||

സ പർവതാൻ പക്ഷിഗണാൻ സരാംസി

നദീസ്തടാകാനി പുരോത്തമാനി |

സ്ഫീതാഞ്ജനാംസ്താനപി സമ്പ്രവീക്ഷ്യ

ജഗാമ വേഗാത് പിതൃതുൽയവേഗഃ || 6.74.53 ||

ആദിത്യപഥമാശ്രിത്യ

ജഗാമ സ ഗതശ്രമഃ |

ഹനുമാംസ്ത്വരിതോ വീരഃ

പിതൃസ്തുൽയപരാക്രമഃ || 6.74.54 ||

ജവേന മഹതാ യുക്തോ

മാരുതിർവാതരംഹസാ |

ജഗാമ ഹരിശാർദൂലോ

ദിശഃ ശബ്ദേന നാദയൻ || 6.74.55 ||

സ്മരഞ്ജാംബവതോ വാക്യം

മാരുതിർഭീമവിക്രമഃ |

ദദർശ സഹസാ ചാപി

ഹിമവന്തം മഹാകപിഃ || 6.74.56 ||

നാനാപ്രസ്രവണോപേതം

ബഹുകന്ദരനിർത്ഥരം |

ശ്വേതാഭ്രചയസങ്കാശൈഃ

ശിഖരൈശ്ചാരുദർശനൈഃ |

ശോഭിതം വിവിധൈർവൃക്ഷൈ -

രഗമത് പർവതോത്തമം || 6.74.57 ||

സ തം സമാസാദ്യ മഹാനഗേന്ദ്ര -
 മതിപ്രവൃദ്ധോത്തമഹേമശൃംഗം |
 ദദർശ പുൺയാനി മഹാശ്രമാണി
 സുരർഷിസംഘോത്തമസേവിതാനി || 6.74.58 ||

സ ബ്രഹ്മകോശം രജതാലയം ച
 ശക്രാലയം രുദ്രശരപ്രമോക്ഷം |
 ഹയാനനം ബ്രഹ്മശിരശ്ച ദീപ്തം
 ദദർശ വൈവസ്വതകിങ്കരാംശ്ച || 6.74.59 ||

വഹ്യാലയം വൈശ്രവണാലയം ച
 സൂര്യപ്രഭം സൂര്യനിബന്ധനം ച |
 ബ്രഹ്മാലയം ശങ്കരകാർമുകം ച
 ദദർശ നാഭിം ച വസുന്ധരായാഃ || 6.74.60 ||

കൈലാസമഗ്ര്യം ഹിമവച്ഛിലാം ച
 തം വൈ വൃഷം കാഞ്ചനശൈലമഗ്ര്യം |
 പ്രദീപ്തസർവൗഷധിസമ്പ്രദീപ്തം
 ദദർശ സർവൗഷധിപർവതേന്ദ്രം || 6.74.61 ||

സ തം സമീക്ഷ്യാനലരാശിദീപ്തം
 വിസിസ്ഥിയേ വാസവദൂതസ്മനുഃ |
 ആപ്തത്യ തം ചൗഷധിപർവതേന്ദ്രം
 തത്രൗഷധീനാം വിചയം ചകാര || 6.74.62 ||

സ യോജനസഹസ്രാണി
 സമതീത്യ മഹാകപിഃ |
 ദിവ്യൗഷധിധരം ശൈലം
 വ്യചരൻമാരുതാത്മജഃ || 6.74.63 ||

മഹൗഷധ്യസ്തതഃ സർവാ -

സ്തസ്മിൻ പർവതസത്തമേ |

വിജ്ഞായാർഥിനമായാന്നം

തതോ ജഗ്മുരദർശനം || 6.74.64 ||

സ താ മഹാത്മാ ഹനുമാനപശ്യം -

ശ്ചുകോപ രോഷാച്ച ഭൃശം നന്നാദ |

അമൃഷ്യമാണോഽഗ്നിസമാനചക്ഷു -

ർമഹീധരേന്ദ്രം തമുവാച വാക്യം || 6.74.65 ||

കിമേതദേവം സുവിനിശ്ചിതം തേ

യദ് രാഘവേ നാസി കൃതാനുകമ്പഃ |

പശ്യാദ്യ മദ്ബാഹുബലാഭിഭൂതോ

വികീർണ്ണമാത്മാനമഥോ നഗേന്ദ്ര || 6.74.66 ||

സ തസ്യ ശൃംഗം സനഗം സനാഗം

സകാഞ്ചനം ധാതുസഹസ്രജുഷ്ടം |

വികീർണ്ണകൂടം ജ്വലിതാഗ്രസാനും

പ്രഗൃഹ്യ വേഗാത് സഹസോൻമമാഥ || 6.74.67 ||

സ തം സമുത്പാദ്യ ഖമുത്പപാത

വിത്രാസ്യ ലോകാൻ സസുരാസുരേന്ദ്രാൻ |

സംസ്തുയമാനഃ ഖചരൈരനേകൈ -

ർജഗാമ വേഗാദ് ഗരുഡോഗ്രവേഗഃ || 6.74.68 ||

സ ഭാസ്കരാധ്വാനമനുപ്രപന്ന -

സ്തം ഭാസ്കരാഭം ശിഖരം പ്രഗൃഹ്യ |

ബഭൗ തദാ ഭാസ്കരസന്നികാശോ

രവേഃ സമീപേ പ്രതിഭാസ്കരാഭഃ || 6.74.69 ||

സ തേന ശൈലേന ഭൃശം രരാജ
 ശൈലോപമോ ഗന്ധവഹാത്മജസ്തു |
 സഹസ്രധാരേണ സപാവകേന
 ചക്രേണ ഖേ വിഷ്ണുരിവാർപിതേന || 6.74.70 ||

തം വാനരാഃ പ്രേക്ഷ്യ തദാ വിനേദുഃ
 സ താനപി പ്രേക്ഷ്യ മുദാ നനാദ |
 തേഷാം സമുത്കൃഷ്ടരവം നിശമ്യ
 ലങ്കാലയാ ഭീമതരം വിനേദുഃ || 6.74.71 ||

തതോ മഹാത്മാ നിപപാത തസ്മിൻ
 ശൈലോത്തമേ വാനരസൈന്യമധ്യേ |
 ഹർയുത്തമേഭ്യഃ ശിരസാഭിവാദ്യ
 വിഭീഷണം തത്ര ച സന്യജേ സഃ || 6.74.72 ||

താവപൃഭൗ മാനുഷരാജപുത്രൗ
 തം ഗന്ധമാഘ്രായ മഹൗഷധീനാം |
 ബഭൂവതുസ്തത്ര തദാ വിശൽയാ -
 വുത്തസ്ഥൂരൻയേ ച ഹരിപ്രവീരാഃ || 6.74.73 ||

സർവേ വിശൽയാ വിരുജാഃ ക്ഷണേന
 ഹരിപ്രവീരാശ്ച ഹതാശ്ച യേ സ്യുഃ |
 ഗന്ധേന താസാം പ്രവരൗഷധീനാം
 സുപ്താ നിശാന്തേഷ്ചിവ സമ്പ്രബുദ്ധാഃ || 6.74.74 ||

യദാപ്രഭൃതി ലങ്കായാം
 യുധ്യന്തേ ഹരിരാക്ഷസാഃ |
 തദാപ്രഭൃതി മാനാർഥ -
 മാജ്ഞയാ രാവണസ്യ ച || 6.74.75 ||

യേ ഹന്യന്തേ രണേ തത്ര
 രാക്ഷസാഃ കപികുഞ്ജരൈഃ |
 ഹതാ ഹതാസ്തു ക്ഷിപ്യന്തേ
 സർവ ഏവ തു സാഗരേ || 6.74.76 ||

തതോ ഹരിർഗന്ധവഹാത്മജസ്തു
 തമോഷധീശൈലമുദഗ്രവേഗഃ |
 നിനായ വേഗാദ്ധിമവന്തമേവ
 പുനശ്ച രാമേണ സമാജഗാമ || 6.74.77 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 യുദ്ധകാണ്ഡേ ചതുഃസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ||